

Dnro V/6311/2022

1.3.2022

Luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valvonta

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Lainsäädäntö ja ohjeet	4
2.1.	EU:n luomuasetukset	4
2.2.	Kansallinen lainsäädäntö	4
2.3.	Muut valvontaohjeet	5
3.	Valvontaviranomaiset	5
3.1.	Luomualkoholijuomien valvonta	5
3.2.	Luomuelintarvikkeiden valvonta	6
3.3.	Valvonta Ahvenanmaalla	6
4.	Valviran luomuvalvontajärjestelmä	7
4.1.	Ilmoittautuminen valvontajärjestelmään	7
4.2.	Vastuu, valvonta ja hallinnolliset pakkotoimet	8
4.3.	Maksut luomuvalvontajärjestelmästä	10
4.4.	Eroaminen	10
5.	Vaatimukset erillään pidolle valmistuksen, varastoinnin ja kuljetuksen aikana 10	
6.	Koostumusta koskevat säännökset	11
6.1.	Luonnonmukaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia sisältävät tuotteet ¹¹	
6.2.	Tavanomaisesti tuotetut maatalousperäiset ainesosat luomualkoholijuomissa	12
6.3.	Hiiva	12
6.4.	Lisä- ja aromiaineet sekä teknologiset apuaineet	12
6.5.	Viini, hedelmäviini ja siideri	13
6.6.	Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttökielto	13
6.7.	Säteilyttämiskiello	14
6.8.	Tuotantoteknologia	14
7.	Päällyksmerkintöjä ja esittelyä koskevat säännökset	14
7.1.	Ainesosaluettelo	14
7.2.	Pakolliset pakkausmerkinnät ja valvojan viranomaisen tunnusnumero	15
7.3.	Luomu – valvottua tuotantoa -merkki	16
7.4.	Muut merkinnät	16
8.	Kirjanpitoa koskevat vaatimukset	17
9.	Alkoholijuomien maahantuonti EU:n ulkopuolelta	18

1. Johdanto

Tämä ohje on laadittu toimijoille, jotka harjoittavat luonnonmukaisesti tuotettujen (jäljempänä luomu) alkoholijuomien tai väkiviinan kaupallista tai muussa elinkeinotarkoituksessa tapahtuvaa valmistusta, valmistuttamista, varastointia, tukkumyyntiä, maahantuontia tai vientiä.

Ohje perustuu Euroopan unionin neuvoston asetukseen (EY) N:o 2018/848 (luomuasetus), komission asetukseen (EY) N:o 889/2008 (toimeenpanoasetus), toimeenpanoasetuksen uudistettuun versioon (EU) N:o 2021/1165 sekä uudistettuihin komission asetuksiin (EU) N:o [2021/2305](#) (eur-lex.eu), 2021/2306 ja 2021/2307 (tuontiasetukset). Kansallista uutta luomulainsäädäntöä (1330/2021) ja EU:n uusia luomusäädöksiä sovelletaan 1.1.2022 alkaen.

Tällä ohjeella päivitetään Valviran ohjetta 3/2020 (Dnro V/9916). Päivitys koskee muuttunutta lainsäädäntöä ja ohje sisältää lisäksi tarkennuksia valmistajan ja tukkumyyjän velvollisuuksiin luomutuotteiden valmistuksessa ja tukkumyyynnissä.

Tuotteessa katsotaan olevan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaava merkintä, jos kuluttajalle annetaan käsitys, että tuote tai jokin sen aines-osa on tuotettu luonnonmukaista tuotantoa koskevien tuotantosääntöjen mukaan. Viittaus voi olla myyntipäällyksessä, muissa pakkausmerkinnöissä, mainosmateriaalissa tai kaupallisissa asiakirjoissa.

Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi merkinnöiksi katsotaan mm. merkinnät luonnonmukainen, ekologinen ja biologinen ja niiden tavalliset johdokset (luomu-, eko- ja bio-) yksin tai yhdistettynä sekä sanat bio-dynaaminen, orgaaninen ja orgaanis-biologinen. Myös eräät jäsenmaissa käytössä olevat viralliset termit katsotaan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi, tällaisia ovat esimerkiksi ecológico, økologisk, ökologisch, organic, biologique, biologico, biologisch, biológico ja ekologisk.

Tässä ohjeessa esitellään luomualkoholijuomien valmistus-, maahantuonti- ja tukkumyyntitoiminnan ne erityispiirteet, joilta osin toiminta eroaa tavanomaisesti valmistettujen alkoholijuomien vastaavista.

2. Lainsäädäntö ja ohjeet

Valvira valvoo alkoholijuomia alkoholi-, elintarvike- ja luomulainsäädännön perusteella. Alkoholijuomalla tarkoitetaan nautittavaksi tarkoitettua juomaa, jossa on etyylialkoholia enemmän kuin 2,8 ja enintään 80 tilavuusprosenttia. Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavin merkinnöin tuotettua, maahantuotua ja markkinoitavaa alkoholijuomaa koskevat myös kaikki tavanomaisesti tuotettuja alkoholijuomia koskevat säädökset. Näitä ovat sekä kansallinen että EU:n alkoholijuomia ja elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö. Luomualkoholijuomien tuotantoa, maahantuontia ja markkinointia säätelevät myös jäljempänä tässä ohjeessa esitetyt säädökset ja säännökset.

2.1. EU:n luomuasetukset

Asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä säätelee luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden tuotantoa. Alkoholijuomat luetaan luomuasetuksessa elintarvikkeiksi.

EU:n luomuasetukset on sellaisenaan voimassa kaikissa jäsenvaltioissa. Ajantasainen luomuasetuksen muutoshistoria on saatavissa mm. [maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilta](#) (mmm.fi).

[Euroopan yhteisön lainsäädäntö](#) (eur-lex.eu) on luettavissa ja tulostettavissa Euroopan unionin EUR-Lex-sivustolta. [EU-Komission sivuilla](#) löytyy lainsäädännön lisäksi myös muuta tietoa luonnonmukaisesta maataloustuotannosta.

2.2. Kansallinen lainsäädäntö

Laissa luonnonmukaisesta tuotannosta (1330/2021) ja sen perusteella annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (7/2022) säädetään luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden, alkoholijuomien ja väkiviinan valvonnan järjestämisestä Suomessa, viranomaisten työnjaosta ja omavalvonnan vaatimuksista. Myös säännösten rikkomisen seuraamuksista säädetään kansallisessa luomulainsäädännössä.

2.3. Muut valvontaohjeet

Seikkaperäiset [elintarvikkeiden luomuvalvontaa koskevat ohjeet](https://ruokavirasto.fi/ohjeet/elinjarvikeiden-luomuvalvontaa-kokevat-ohjeet) (ruokavirasto.fi) on julkaissut Ruokavirasto. Ohjeet on saatavissa Ruokaviraston verkkosivuilla ja niitä voidaan pitkälti soveltaa myös luomualkoholiuomiin.

3. Valvontaviranomaiset

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestäminen ja sen ylin johto kuuluu Suomessa maa- ja metsätalousministeriölle. Luomualkoholiuomien valvonta on jaettu kahdelle eri taholle. Valvira valvoo luomualkoholiuomien ja väkiviinan valmistusta, tukkumyyntiä, varastointia, markkinoille saattamista ja maahantuontia kolmansista maista harjoittavia elinkeinonharjoittajia. Tullin tehtävänä on huolehtia kolmansista maista tuotavien luomualkoholiuomien ja väkiviinan maahantuonnin valvonnasta.

3.1. Luomualkoholiuomien valvonta

Valviran luomuvalvonta koskee kaikkia toiminnanharjoittajia, jotka valmistavat, tukkumyyvät, varastoivat, valmistuttavat, vievät tai tuovat maahan luomualkoholiuomia tai väkiviinaa. Tuotteiden vähittäis- tai anniskelumyynti suoraan loppukuluttajalle ei edellytä valvontajärjestelmään kuulumista.

Valmistuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä varsinaisen valmistustoiminnan lisäksi myös ainesosien lisäämistä tai pois ottamista valmiista tuotteesta, pullotusta (pakkaamista), uudelleenpakkaamista, luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavien merkintöjen tekemistä tai muutosten tekemistä näihin merkintöihin. Valvira myöntää myös poikkeusluvut tavanomaisesti tuotettujen ainesosien käyttöön luomualkoholiuomien valmistuksessa.

Valmistuttamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa yritys osallistuu alkoholijuoman valmistustoimintaan esimerkiksi määräämällä tuotteen koostumuksen.

Tukkukaupalla tarkoitetaan alkoholijuomien myyntiä muille kuin tuotteiden loppukuluttajille.

Varastoinnilla tarkoitetaan alkoholijuomien varastointia niiden myöhempää kaupan pitämistä varten, mutta ei kuitenkaan säilyttämistä, joka tapahtuu tuotannon, myyntipisteen, valmistuksen tai kolmansista maista tapahtuvan tuonnin yhteydessä.

Luomulaki mahdollistaa, että luomuvalvontaviranomaiset voivat tarvittaessa sopia, että toisen valvontaviranomaisen tarkastaja tarkastaa toimijan myös toisen valvontaviranomaisen puolesta. Tämä tarkoittaa että mikäli Ruokaviraston kanssa on erikseen sovittu, Valvira voi tarkastaa alkoholijuomien valmistajalla myös Ruokaviraston luomuvalvontaan kuuluvia alkoholittomia juomia, ja päinvastoin.

3.2. Luomuelintarvikkeiden valvonta

Ruokavirasto valvoo alkoholijuomia lukuun ottamatta luomuelintarvikkeiden valmistusta, keräilytuotteiden ostotoimintaa ja maahantuontia. Maahantuonnilla tarkoitetaan luomutuotteiden yhteydessä tuontia EU:n ulkopuolelta. Käytännön valvontatyön tekevät sekä Ruokaviraston omat että sen valtuuttamat tarkastajat. Luomuelintarvikkeiden ja maataloustuotteiden markkinavalvonnasta kaupoissa ja muissa myyntipaikoissa vastaavat kunnalliset elintarvikeviranomaiset aluehallintovirastojen ohjauksessa. Myös alkoholittomien tai matala-alkoholisten oluiden, viinien tai muiden luomualkoholijuomien (korkeintaan 2,8%) valmistuksen ja tukkumyynnin valvonta kuuluu Ruokavirastolle ja kunnille.

Jos elinkeinonharjoittaja käyttää alkoholijuomien valmistuksessa omia kasvattamiaan tai keräämiään luomuraaka-aineita, on hän tämän nk. alkutuotannon osalta Ruokaviraston valvonnan alainen. Ruokavirasto päättää järjestelmään ilmoittautumisen, luomusuunnitelman ja alkutarkastuksen perusteella toimijan liittämistä valvontajärjestelmään.

Lisäksi Ruokavirasto myöntää luvat tavanomaisesti tuotettujen ainesosien käyttöön luomuelintarvikkeissa. Ohjeita näiden lupien hakemisesta saa [Ruokaviraston verkkosivuilta](https://www.ruokavirasto.fi) (ruokavirasto.fi).

3.3. Valvonta Ahvenanmaalla

Luomuelintarvikkeiden ja -maataloustuotteiden tuotantoa, markkinointia ja maahantuontia valvoo Ahvenanmaalla [Ålands landskapsregering](https://www.alands.se) (Ahvenanmaan maakuntahallitus). Luomualkoholijuomien valmistuksen ja tukkumyynnin osalta valvonta kuuluu kuitenkin Valviralle.

4. Valviran luomuvalvontajärjestelmä

4.1. Ilmoittautuminen valvontajärjestelmään

Luomuvalvontajärjestelmään ilmoittautuminen edellyttää, että hakijalla on Valviran myöntämä valmistus-, tukkumyynti- tai väkiviinan maahantuontilupa. Ilmoittautuminen on mahdollista myös luvan hakemisen yhteydessä.

Ilmoittautuminen luomuvalvontajärjestelmään tapahtuu kirjallisesti ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksessa on toimijan perustietojen lisäksi ilmoitettava toimintojen luonne (esimerkiksi valmistus, valmistuttaminen, varastointi, maahantuonti, vienti tai tukkumyynti). Lomake valvontajärjestelmään hakeutumiseen on saatavissa [Valviran verkkosivuilta](http://valvira.fi) (valvira.fi). Ilmoituksen liitteenä toimitetaan ns. luomusuunnitelma. Luomusuunnitelmassa toimija kuvaa, mitä luomutoimintaa yrityksellä on, missä toimintaa harjoitetaan ja miten yritys käytännön toimenpitein varmistaa luomusäädösten noudattamisen tuotannon, valmistuksen ja jakelun eri vaiheissa. Luomusuunnitelma voi olla osa elintarvike- ja alkoholilain mukaista omavalvontasuunnitelmaa.

Ilmoituksessaan toimija sitoutuu noudattamaan luonnonmukaisesta tuotantotavasta annettuja säädöksiä (luomusetus ja sen nojalla annetut säädökset) sekä toimiessaan myyjänä tarvittaessa ilmoittamaan kirjallisesti jälleenmyyjille ja raaka-aineiden jatkojalostajille, että luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavat merkinnät tulee poistaa niistä eristä, jotka eivät ole asetuksen mukaisia. Ilmoitus sisältää myös toimijan suostumuksen siihen, että eri tarkastuslaitokset ja -viranomaiset voivat vaihtaa tarkastamiaan luvanhaltijan toimintaa koskevia tietoja sekä ilmoitustavan, jolla tietojen vaihto voi tapahtua.

Saamansa ilmoituksen perusteella Valvira tekee toimijan tiloissa alkutarkastuksen, jossa tarkastetaan luomusetuksen ehtojen täytyminen. Valmistajilla tarkastus tehdään ennen luomuvalmistuksen aloittamista ja tukkumyyjillä ennen luomutuotteiden myynnin aloittamista. Tarkastuksella selvitetään mm.

- menettelyt luomuraaka-aineiden ja valmiiden luomutuotteiden erillään pidolle tavanomaisesti tuotetuista koko valmistusprosessissa (kuljetus, varastointi, valmistus ja myynti)
- valmistajilla todistukset raaka-aineiden valmistajien/tuottajien kuulumisesta luomuvalvontaan

- tukkumyyjillä todistukset tuotteiden valmistajien, myyjien ja/tai maahantuojien kuulumisesta valvontajärjestelmään.
- valmistus-, varasto- ja myyntikirjanpito. Valmistajalla oltava ajantasainen varastokirjanpito luomuraaka-aineista. Myös ajantasainen varastoitavien luomutuotteiden sijainti ja määrä varastossa pitää löytyä varastokirjanpidosta. Vaatimus ajantasaisesta varastokirjanpidosta koskee myös tukkumyyjiä.
- tuotteiden koostumus
- tuotteiden jäljitettävyys
- tuotteiden pakkausmerkinnät ja kuljetusasiakirjat

Hyväksytyt tarkastukset perusteella Valvira kirjoittaa toimijalle sertifikaatin järjestelmään kuulumisesta. Luomusertifikaatti on määräaikainen dokumentti, jolla toimija todistaa valvontajärjestelmään kuulumisensa. Se kirjoitetaan aina tarkastuksen perusteella. [Listaus Valviran luomuvalvontajärjestelmään kuuluvista toimijoista](#) (valvira.fi), joilla on voimassa oleva sertifikaatti, löytyvät Valviran verkkosivuilta.

Uuden lainsäädännön myötä luomusertifikaatit sähköistyvät. Sertifikaatit tehdään EU:n ylläpitämässä sähköisessä järjestelmässä (Traces NT), jossa tällä hetkellä hoidetaan luomumaahantuontiin liittyvä dokumentaatio. [Sertifikaatit ovat julkisesti nähtävillä järjestelmässä](#) (Traces NT).

4.2. Vastuu, valvonta ja hallinnolliset pakkotoimet

Alkoholijuomien valmistaja ja maahantuoja vastaavat kulutukseen luovuttamansa juoman laadusta ja koostumuksesta sekä siitä, että tuote ja sen päällyksimerkinnät ja muu esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten mukaisia.

Valvira ohjaa ja valvoo tätä valmistajan ja tukkumyyjän vastuun toteutumista. Alkutarkastuksen lisäksi Valvira tekee toiminnanharjoittajan tiloissa tarkastuksia. Säästösten noudattamista valvotaan valmistajilla vuosittaisilla tuotantotarkastuksilla ja rekisterivalvonnalla. Tukkumyyjillä pyritään tekemään tarkastukset joka toinen vuosi. Tarkastuksista sovitaan yleensä etukäteen toimijan kanssa, mutta myös ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia tehdään. Tarvittaessa Valvira antaa tarkastuksen yhteydessä yksityiskohtaiset ohjeet säästösten käytännön toteutuksista.

Valvovana viranomaisena Valviralla on oikeus ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet. Lisäksi Valvira valvoo myynnissä olevia luomualkoholijuomia markkina- ja valvonnan puitteissa.

Osana valvontaa on Valviran pitämä rekisteri luvanhaltijoistaan ja Suomessa myytävistä alkoholijuomista. Rekisteriä varten Valvira on oikeutettu saamaan valvonnan ja tilastoinnin kannalta tarpeellisia tietoja myytävistä tuotteista sekä niiden myynnistä. Ilmoitettaessa tuoterekisteriin uusi luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavia merkintöjä sisältävä tuote, on se ilmoitettava tuoteilmoituksessa luomutuotteena.

Valvira voi tarvittaessa kieltää alkoholijuoman luovuttamisen markkinoille tai korvauksetta velvoittaa poistamaan alkoholijuoman markkinoilta, jos tuote tai sen esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten vastaisia, tai jos juoman laatua tai siitä mahdollisesti aiheutuvia terveydellisiä haittoja ja vaaroja ei ole asianmukaisesti valvottu, tai jos kieltä on muutoin perusteltua ihmisten terveyden suojelemiseksi.

Valvira voi alkoholilain nojalla korvauksetta joko määräajaksi tai pysyvästi peruuttaa alkoholijuomien valmistus- tai tukkumyyntiluvan, jos annettuja säännöksiä, määräyksiä tai asetettuja ehtoja ei noudateta tai luvan haltijan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuuden.

Luomulain perusteella Valvira voi keskeyttää, lopettaa kokonaan tai osittain valvontajärjestelmään liitetyn toiminnan, mikäli toiminta on oleellisesti luomulainsäädännön vastaista eikä toimija ole noudattanut Valviran antamaa määräystä tai kieltä asian korjaamisesta. Valvira voi tehostaa antamaansa määräystä tai kieltä uhkasakolla.

Luomulainsäädännön rikkomisen perusteella Valvira voi myös määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron seuraamusmaksun. Maksu voidaan määrätä myös toimijalle, joka harjoittaa valvontajärjestelmään liittymistä edellyttävää toimintaa ilmoittautumatta valvontajärjestelmään. Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa otetaan huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä. Muutoksenhausta Valviran tai muiden viranomaisten määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaisissa.

4.3. Maksut luomuvalvontajärjestelmästä

Valviran luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään ilmoittautuminen ja tehtävät valvontatarkastukset ovat maksullisia. Ilmoittautumisen, valvonnan ja muiden suoritteiden kohdalla noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista (1370/2021).

4.4. Eroaminen

Valvontajärjestelmästä erotaan tekemällä kirjallinen ilmoitus Valviralle.

5. Vaatimukset erillään pidolle valmistuksen, varastoinnin ja kuljetuksen aikana

Luomualkoholijuomien tuotantoa, maahantuontia kolmansista maista ja markkinointia koskevat samat säännökset kuin luomuelintarvikkeita yleensä. Jos luomualkoholijuomia valmistetaan tai pakataan samoissa tiloissa kuin tavanomaisesti tuotettuja alkoholijuomia, on toimijan pystyttävä pitämään luomuraaka-aineet ja valmiit luomutuotteet erillään vastaavista tavanomaisista aineista ja tuotteista koko valmistusprosessin ajan.

Erillään pidon voi varastoinnin osalta varmistaa esimerkiksi omilla varastotiloilla tai merkityillä varastoalueilla/-hellyillä. Jos luomutuotteiden valmistukseen käytetään samoja laitteistoja (esimerkiksi tankit) kuin tavanomaisesti tuotettujen alkoholijuomien valmistukseen, erillään pito tulee varmistaa esimerkiksi siten, että luomualkoholijuomat käsitellään eri aikoina. Valmistuslaitteiden (esimerkiksi pullotuslinjat, kuljettimet, putkistot) puhdistus ennen luomutuotteiden valmistusta on pystyttävä jälkikäteen todentamaan joko siivouspäiväkirjasta tai siivousta koskevasta osiosta omavalvontasuunnitelmassa. Varastokirjanpidosta pitää löytyä maininta varastoitavan luomutuotteen luomuisuudesta sekä sijainti ja määrä varastossa.

Luomuraaka-aineiden ja valmiiden luomutuotteiden kuljetus muissa kuin kuluttajapakkauksissa edellyttää, että pakkaukset on suljettu siten, että niiden sisältöä ei voi vaihtaa. Jokaisen luomuerän mukana on lisäksi oltava asiakirja (esimerkiksi rahtikirja), joka yksilöi erän, sen alkuperän, tuotantotavan ja sen luomuvalvontaviranomaisen tunnusnumeron, joka vastaa ko. tuotteen luomuvalvonnasta.

6. Koostumusta koskevat säännökset

Varsinaisia luomuelintarvikkeita ovat jalostetut luomuelintarvikkeet, joiden maatalousperäisten ainesosien painosta vähintään 95 % on tuotettu luonnonmukaisesti. Maatalousperäisiä ainesosia ovat kasvi- ja eläintuotteet sekä keruutuotannon tuotteet. Luonnonmarjojen keruualueen luonnonmukaisuuden ja ostotoiminnan valvonnasta tulee kuitenkin olla todistus.

Kasvi- ja eläinperäiset ainesosat (esimerkiksi marjat, mehu, sokeri, hiiva, hunaja ja lisätty alkoholi) yhdessä muodostavat tuotteen maatalousperäiset ainesosat, joista luonnonmukaisesti tuotettujen ainesosien osuus lasketaan.

Enintään 5 % tuotteen maatalousperäisistä ainesosista saa olla sellaisia tavanomaisesti tuotettuja aineita, jotka on erikseen sallittu käytettäväksi luomutuotannossa toimeenpanoasetuksen 889/2008 liitteessä IX.

Luonnonmukaisesti tuotettujen ainesosien osuus tuotteen kaikista maatalousperäisistä ainesosista ratkaisee, miten myyntipäällyksessä ja markkinoinnissa saa viitata luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Alkoholijuoman nimessä tai juomaryhmää kuvaavassa nimessä saa käyttää viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan vain silloin, kun tuote on kaikilta osin toimeenpanoasetuksen mukainen.

Jalostamaton elintarvike voi olla kokonaan luonnonmukaisesti tuotettu. Luomuasetuksessa ei kuitenkaan ole määritelty käsitettä ”100 %:n luomutuote”. Jos tuotetta haluttaisiin markkinoida 100 %:n luomutuotteena, on yleisten pakkausmerkintämääräysten mukaisesti edellytyksenä, että siinä on vain luonnonmukaisesti tuotettuja ainesosia. Tuotteessa ei silloin saa olla myöskään esim. lisättyä vettä, lisäaineita tai muita ei-maatalous-peräisiä ainesosia.

6.1. Luonnonmukaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia sisältävät tuotteet

Luomulainsäädäntö mahdollistaa vähäisempienkin luomuainesosien ilmoittamisen tuotteen ainesosaluettelossa. Luomuainesosia sisältävien tavanomaisten tuotteiden ainesosaluettelossa voi halutessaan ilmoittaa, mitkä ainesosat ovat luonnonmukaisesti tuotettuja. Tällöin luomuainesosien kokonaisprosenttiosuus maatalousperäisten ainesosien kokonaismäärästä on ilmoitettava. Näitä tuotteita ei saa markkinoida luomutuotteina, mutta valmistajan pitää kuulua luomuvalvontaan. Luomulippua ei saa käyttää, mutta valvojan viranomaisen tunnus tulee lisätä pakkausmerkintöihin.

6.2. Tavanomaisesti tuotetut maatalousperäiset ainesosat luomualkoholijuomissa

Luomuelintarvikkeissa saa käyttää vain toimeenpanoasetuksen 889/2008 liitteessä IX lueteltuja tavanomaisia maatalousperäisiä ainesosia, koska niitä ei tuoteta EU:n alueella riittävästi luonnonmukaisesti eikä niitä ole saatavilla myöskään kolmansista maista. Jos käytettävää tavanomaista ainesosaa ei ole em. liitteen luettelossa, voi lupaa väliaikaiseen käyttöön alkoholijuomien valmistuksessa hakea Valviralta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että toimija pystyy osoittamaan, ettei kyseistä ainesosaa tuoteta EU:ssa riittävästi luonnonmukaisesti eikä sitä voida tuoda EU:n ulkopuolelta kolmansista maista.

Samaa ainesosaa ei saa luomutuotteen valmistuksessa käyttää rinnakkain sekä luonnonmukaisesti tuotettuna että tavanomaisena.

6.3. Hiiva

Luomuelintarvikkeiden jalostuksessa voidaan käyttää elintarvikkeiden jalostuksessa tavanomaisesti käytettyjä mikro-organismeja ja -valmisteita. Hiivoja ja hiivavalmisteita, joita ei ole tuotettu luonnonmukaisesti voidaan käyttää alkoholijuomien valmistuksessa, kunnes luomuhiivoja on saatavilla. Hiiva ja hiivat tuotteet lasketaan maatalousperäisiksi ainesosiksi.

6.4. Lisä- ja aromiaineet sekä teknologiset apuaineet

Luomutuotteisiin sallittuja lisäaineita on huomattavasti vähemmän kuin vastaaviin tavanomaisiin tuotteisiin sallittuja. Aromeista esimerkiksi vain luomuaromit ja luontaiset aromiaineet ovat sallittuja. Toimeenpanoasetuksen 2021/1165 liitteessä V on lueteltu ne ei-maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet ym. aineet, joiden käyttö luomuelintarvikkeissa on liitteessä mainituin ehdoin sallittua. Näitä ovat eräät lisäaineet, kuten maitohappo, hiilidioksidi, viinihappo, omenahappo, askorbiinihappo, sitruunahappo, talousvesi ym.

Sallittujen lisäaineiden käyttömääristä ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta säädetty luomusäädöksissä. Joidenkin aineiden käytölle on kuitenkin asetettu käyttörajoituksia tai erityisiä edellytyksiä. Jos muuten ei ole säädetty, noudatetaan käyttömäärien suhteen yleisiä lisäainesäädöksiä ja hyvää valmistustapaa. Lisäksi on huomattava, ettei toimeenpanoasetuksessa mainittuja lisäaineita saa luomutuotteissa käyttää vapaasti, vaan ainoastaan

niihin elintarvikkeisiin ja alkoholijuomiin, joihin ne on sallittu myös yleisten lisäaineseäädösten mukaan.

6.5. Viini, hedelmäviini ja siideri

Sulfiitin suurin pitoisuus luomupunaviineissä on 100 mg/l (150 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa), valko- ja roséviineissä 150 mg/l (200 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa), kun jäännössokerin määrä näissä viineissä on alle 2 g/l. Muissa luomuviineissä maksimipitoisuusrajaa on laskettu 30 mg/l tavanomaisen tuotantotavan viinille säädetyistä suurimmista sulfiitin määristä. Luomuhedelmäviinissä ja -siiderissä suurin sallittu pitoisuus on 100 mg/l (200 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa). Vuosittaiset sääolosuhteet voivat aiheuttaa muutoksia näihin raja-arvoihin.

EU:n komission luomuviinejä koskevaa täytäntöönpanoasetusta (203/2012) on sovellettu 1.8.2012 alkaen. Aikaisemmin tuotetuissa viineissä, joissa ainoastaan valmistuksessa käytetyt rypäleet on viljelty luonnonmukaisesti ja todisteita viinin luomuasetuksenmukaisesta tuotantotavasta ei ole saatavilla, voidaan tehdä merkintä ”luonnonmukaisista rypäleistä saatu viini”. Näin merkittyyä viinejä, jotka on tuotettu tai saatettu markkinoille ennen 31. heinäkuuta 2012, voi myydä varastojen loppumiseen saakka. Tämä merkintätapa poistuu vähitellen. Tällaisessa viinissä ei saa käyttää EU:n luomutunnusta.

6.6. Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttökielto

Geneettisesti muunnettujen organismien ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttö on kiellettyä luonnonmukaisina markkinoitavissa tuotteissa. Alkoholijuomissa tällaisia ainesosia voivat olla esimerkiksi tärkkelys, hiiva, maito-, omena-, askorbiini-, sitruuna- ja viinihappo sekä pektiini. GMO-käyttökielto koskee myös valmistuksen apuaineita, esimerkiksi liuottimia.

Vastuu siitä, että GMO-käyttökieltoa noudatetaan, on luomutuotteen valmistajalla. Valmistajan tulee tavaratoimituksista sopiessaan varmistaa, että GMO-käyttökielto luomutuotannossa on tavarantoimittajan tiedossa. Tavarantoimittajan tulee varmistaa, ettei eri laatujen sekaantumista pääse tapahtumaan varastoinnin, valmistuksen tai kuljetuksen aikana. Valmistajan tulee pyytää tavarantoimittajalta vakuutus, ettei kyseinen ainesosa tai valmistuksen apuaine ole geenimuunneltu tai sellaisen tuotteen johdannainen. Tavaraa vastaanottaessaan luvanhaltijan on varmistettava, että erän mukana

on edellä mainittu vakuutus. Jos vakuutusta ei ole, tuotetta ei voida käyttää luomutuotteen valmistamiseen ennen kuin erästä saadaan varmuus. Eräkohtaiset vakuutukset tulee säilyttää luomuvalmistusta koskevassa kirjanpidossa.

6.7. Säteilyttämiskielto

Luomutuotteita tai niissä käytettäviä ainesosia ei saa säteilyttää. Säteilytystä käytetään mm. mausteiden ja yrttien säilyvyyden varmistamisessa. Säteilytyskieltoa valvotaan vastaavin asiakirjoin, vakuutuksin ja menettelyin kuin GMO:n käyttökiellon toteutumista.

6.8. Tuotantoteknologia

Luomutuotteissa on kielletty käytettäväksi sellaiset tekniikat, joilla jalostuksessa tai varastoinnissa menetettyjä tuotteen ominaisuuksia pyritään palauttamaan tai korjaamaan. Sallituista tekniikoista ja valmistuksen lisä- ja apuaineista tarkemmin luomusäädöksissä.

7. Päälyysmerkintöjä ja esittelyä koskevat säännökset

7.1. Ainesosaluettelo

Alkoholijuomien, ml. luomualkoholijuomat, myyntipäälyyksessä ainesosaluettelo ei ole pakollinen. Mikäli ainesosaluettelo tuotteessa on, sen tulee sisältää kaikki tuotteen sisältämät ainesosat.

Luomuasetus edellyttää, että jalostetun elintarvikkeen tuotetiedoista ilmenee, mitkä käytetyistä ainesosista ovat luonnonmukaisesti tuotettuja, jos tuote sisältää myös tavanomaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia.

Ainesosaluettelossa mainitaan valmistusaineet ja lisäaineet valmistuksessa käytetyn painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Lisätty vesi ja muut valmistusaineet ilmoitetaan niiden juomassa olevien lopullisten paino-osuuksien mukaisessa järjestyksessä. Hedelmä-, kasvis-, mauste- tai yrttisekoitukset, joissa mikään ainesosa ei ole määräävässä asemassa, voidaan ilmoittaa myös muussa järjestyksessä, siten että ainesosien ilmoittamisen yhteydessä on maininta asiasta (esimerkiksi ”vaihtelevassa suhteessa”). Kaikki sokerit voidaan ilmoittaa vain sakkaroosin yleisnimellä ”sokeri”.

Lisäaine ilmoitetaan pakkausmerkinnöissä käyttötarkoitusta osoittavan ryhmänimen lisäksi täydennettynä lisäaineen nimellä tai numerotunnuksella, esimerkiksi hapettumisenestoaine (sitruunahappo) tai vaihtoehtoisesti hapettumisenestoaine (E330). Jos lisäaine kuuluu useampaan kuin yhteen ryhmään, lisäaineen pääasiallinen käyttötarkoitus määrää ryhmänimen. Lisäaine, joka ei kuulu mihinkään ryhmään, ilmoitetaan nimellä tai numerotunnuksella.

Lisäainetta, jota on käytetty valmistuksen apuaineena, aromiaineen tai muun lisäaineen liuottimena tai kantaja-aineena pitoisuuksina ja jotka ovat aineen toiminnon kannalta välttämättömiä, ei tarvitse ilmoittaa.

Tuotteen valmistuksen teknologisia apuaineita ei pakkaukseen tarvitse merkitä, jos apuaineella ei lopputuotteessa enää ole teknologista tarkoitusta.

Luomutuotteissa on sallittua käyttää joko luomuaromeja tai luontaisia aromeja. Aromit ilmoitetaan nimellä ”aromi(t)” tai tarkennettuna lajia osoittavalla nimellä ”luomuaromi” tai ”luontainen aromi”. Nimeen voi liittää sen tuotteen nimen, josta aromi on saatu (esimerkiksi luontainen mansikka-aromi).

7.2. Pakolliset pakkausmerkinnät ja valvovan viranomaisen tunnusnumero

Luomutuotteissa on aina ilmoitettava tuotteen viimeisen valmistusvaiheen valvonnasta vastaavan viranomaisen/tarkastuslaitoksen tunnusnumero ja/tai nimi. Tämä valvontaa osoittava merkintä sijoitetaan pakkauksessa samaan näkökenttään EU:n luomutunnuksen ja raaka-aineiden alkuperämerkinnän kanssa. Jos kyseessä on luomuainesosia sisältävä tavanomainen tuote, tunnusnumero sijoitetaan valmistajan nimen ja osoitteen välittömään yhteyteen. Valvovan viranomaisen, alkoholijuomissa Valvira, tunnusnumero pitää ilmoittaa myös luomutuotteen yhteydessä kuljetusasiakirjoissa.

Kaikkien jäsenvaltioiden [luomuvalvonnasta vastaavien viranomaisten ja tarkastuslaitosten nimet ja tunnusnumerot](#) löytyvät mm. EU:n komission ylläpitämältä verkkosivustolta.

Valviran tunnusnumero on FI-EKO-301.

EU:n luomulogo pakatuissa tuotteissa on ns. Euro-lehti, jossa on EU-tähdet lehden muotoisena kuviona vihreällä taustalla. EU-merkinnän

yhteydessä voi olla muita yksityisiä, kansallisia tai alueellisia tunnuksia. Mikäli tuotteen etiketti on tulostettu yksiväritulostimella, myös luomulogo voi olla saman värinen. [Tarkempia ohjeita luomulogosta löytyy EU:n ohjeesta.](#)

Pakolliset maininnat on ilmoitettava pakkausmerkinnöissä siten, että samassa näkökentässä on yhteisön luomutunnus, sen yhteydessä valvontaviranomaisen tunnusnumero sekä maininta siitä, missä tuotteen maatalousperäiset raaka-aineet on tuotettu ("**EU:n maataloudesta**", "**Muusta kuin EU:n maataloudesta**"), myös tuotantomaan nimeä voidaan käyttää, "Suomen maataloudesta").

"Suomen maataloudesta" (tai "EU:n maataloudesta") merkintää saa käyttää vain, jos vähintään 95 % maatalousperäisistä raaka-aineista (painon mukaan) on tuotettu Suomessa (tai EU:ssa).

Vanhoja "Tuotettu Suomessa" ja "Tuotettu EU:ssa" merkintöjä saa käyttää valmistuksessa vuoden 2022 loppuun. Uusia merkintöjä saa jo käyttää, mutta pakollisia ne ovat vuoden 2023 alusta alkaen.

7.3. Luomu – valvottua tuotantoa -merkki

Suomessa tuotetuissa (valmistettu, pakattu tai etiketoitu) luomutuotteissa voidaan käyttää viranomaisen "Luomu - valvottua tuotantoa" -merkkiä (ns. aurinkomerkki). Vaikka merkki on suomalainen, se ei edellytä raaka-aineelta kotimaista alkuperää. Merkin haltija on maa- ja metsätalousministeriö ja sen käyttöoikeutta haetaan Ruokavirastolta. Tarkempia tietoja merkin käyttöehdoista, graafisista ohjeista ja merkin käyttöoikeuden saaneista tuotteista saa Ruokavirastolta.

7.4. Muut merkinnät

Edellä kuvattujen merkkien lisäksi luomutuotteissa voidaan käyttää myös eri luomujärjestöjen merkkejä. Näitä ovat mm. Leppäkerttu -merkki (Luomuliitto ry:n merkki), Demeter ja Biodyn -merkit (Biodynaaminen yhdistys ry:n merkit). Yksityisillä luomujärjestöillä merkkien käyttöoikeuteen liittyy omat sääntönsä ja valvontamenettelynsä.

Myös yksityisten järjestöjen luomumerkin käyttäminen viittaa tuotteen luonnonmukaiseen tuotantotapaan ja edellyttää siten kuulumista viranomaisen valvontajärjestelmään.

8. Kirjanpitoa koskevat vaatimukset

Luomualkoholijuomia valmistavan on säilytettävä kirjanpidossaan seuraavat tiedot/asiapaperit

- tiedot ostetuista raaka-aineista, niiden ajantasaiset varastosaldot sekä erätunnisteet (luomuraaka-aineiden kohdalla asiakirjassa merkintä siitä, että kyse on luonnonmukaisesti tuotetuista raaka-aineista)
- luomuraaka-aineiden toimittajat ja vuosittaiset todistukset siitä, että luomuraaka-aineiden toimittajat kuuluvat luomuvalvontaan
- vastaanottotarkastuksien tulokset (vastaanotetuista raaka-aineista tarkastettu, että pakkaukset ovat suljettuja ja sisältävät merkinnät tarkastuksista vastaavasta tarkastuslaitoksesta tai -viranomaisesta)
- tavarantoimittajan eräkohtaiset vakuutukset siitä, että valmistukseen käytetyt raaka-aineet tai valmistuksen apuaineet eivät ole säteilytettyjä tai geenimuunneltuja
- tiedot valmistuksessa käytetyistä raaka-aineista
- mahdollinen lupa käyttää tavanomaisesti tuotettuja raaka-aineita luomutuotteissa.
- tiedot myydyistä luomutuotteista, niiden määrät, erätunnisteet sekä vastaanottajat

Luomualkoholijuomia tukkumyyvän toimijan on säilytettävä kirjanpidossaan seuraavat tiedot/asiapaperit

- tiedot ostetuista ja varastossa olevista luomutuotteista, niiden ajantasaiset varastosaldot sekä erätunnisteet
- luomutuotteiden toimittajat ja vuosittaiset todistukset siitä, että luomutuotteiden toimittajat (valmistaja/tukkumyyjä/maahantuojat) kuuluvat luomuvalvontaan

- vastaanottotarkastuksien tulokset (vastaanotetuista tuotteista tarkastettu, että pakkaukset ovat suljettuja ja tuotteen pakkausmerkinnät täyttävät luomulainsäädännön vaatimukset)
- tiedot myydyistä luomutuotteista, niiden määrät, vastaanottajat ja tarvittaessa erätunnisteet

Luomu-tuotettuina markkinoitavien alkoholijuomien raportointi Valviralle (tuoteilmoitus, astiointi- ja toimitustiedot) ei eroa muiden alkoholijuomien raportoinnista. Tuote on ilmoitettava luomutuotteeksi tuoteilmoituksessa.

9. Alkoholijuomien maahantuonti EU:n ulkopuolelta

Luomuvalvonnan yhteydessä tuonnilla tarkoitetaan tuontia EU-alueelle EU:n ulkopuolelta nk. kolmansista maista. EU:n jäsenmaista Suomeen tapahtuva tavaroiden vapaa liikkuminen on sisämarkkinakauppaa, johon ei sovelleta tuonin säännöksiä. Islanti, Liechtenstein ja Norja kuuluvat Euroopan talousalueeseen (ETA), jonka vuoksi ne rinnastetaan yhteisön sisämarkkinamaihin kuuluviksi. Sisämarkkinakauppaa on myös se, jos kolmannelta maasta peräisin olevia luomutuotteita tuodaan Suomeen jonkin toisen jäsenmaan kautta siten, että tulliselvitys on tehty kyseisessä jäsenmaassa.

EU:n Komissio on vahvistanut useasta maasta (Argentiina, Australia, Kanada, Chile, Costa Rica, Intia, Israel, Japani, Uusi Seelanti, Tunisia, Etelä-Korea, Sveitsi, USA ja Yhdistynyt Kuningaskunta) maahantuotujen luomutuotteiden vastaavan EU:n luomusäädöksen vaatimuksia. Tukkumyyntiluvan haltija saa siis tuontiasetusten mukaisiin edellytyksiin tuoda luomualkoholijuomia näistä maista Suomeen hakeuduttuaan Valviran luomuvalvonta-järjestelmään.

Komission vanhemman täytäntöönpanoasetuksen 1842/2016 mukaisesti luomutuonnin tarkastussertifikaatti muuttui sähköiseksi 19.10.2017. Luomutuotteiden kolmasmaatuonnin yhteydessä käytössä olleet eräkohtaiset tarkastussertifikaatit viedään komission sähköiseen Traces NT-järjestelmään.

Järjestelmässä tarkastussertifikaatista käytetään nimitystä eCOI. Järjestelmässä eCOI luodaan joko lähtömaassa komission hyväksymän tarkastuslaitoksen toimesta tai maahantuojalla Suomessa tekee sen itse.

Valvira hyväksyy suomalaiset alkoholijuomien maahantuojat Traces NT-järjestelmään. [Hakeutuminen järjestelmään tapahtuu suoraan EU:n verkkosivuilta](#) siten, että yrityksestä yksi henkilö hakee itselleen yrityskohtaiset pääkäyttäjäoikeudet. Tämä henkilö voi tunnusten saamisen jälkeen itse myöntää lisää oikeuksia yrityksen tarpeiden mukaan toisille työntekijöille tai tuonnin hoitaville huolintaliikkeille.

Edellä kuvattujen luomuasiapapereiden lisäksi luomualkoholijuomia maahantuotaessa tulee lähetystä aina seurata muut alkoholijuomien maahantuontiin liittyvät tarvittavat asiapaperit, kuten esimerkiksi viineihin liittyvä hallinnollinen saateasiakirja V11.

Kolmansista maista maahantuotavien luomualkoholijuomien osalta maahantuojan on aina tehtävä eräkohtainen ilmoitus Valviralle hyvissä ajoin, ennen tavaroiden esittämistä tullille. Alkoholijuomaerän vastaanottamisesta ilmoitetaan Valviralle lomakkeella: [Raportti kolmansista maista tuoduista luomutuotteista](#) (valvira.fi). Maahantuontiasiakirjat, ml. Traces NT-järjestelmästä tulostetut eCOI-dokumentit, tuoja säilyttää omassa kirjanpidossaan.

Lisätiedot alkoholi@valvira.fi

Johtaja

Jussi Holmalahti

Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja

Markku Keskimäki

Markku Keskimäki

Valvira

Sosiaali- ja terveystalun
lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveystalun
lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
PL 43, 00521 Helsinki
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi

Puhelin 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi